

SVET ISLÁMU II. KOZMOLÓGIA

Svet a jeho obyvatelia, nebo, zem, peklo, diabli, *džinnovia*, ľudia, angeológia.
Exkurzia: Muhammadova nočná cesta (*al-^cisrá wa 'l-mir'ádž*).

Pramene:

AL-KISÁ'Í, Abú '1-Hasan, *Kniha o počiatku a konci. Islamské mýty a legendy*, (slov. trans. Ján Pauliny), Bratislava, Tatran, 1980.
Korán, (czech trans. Ivan Hrbek), Praha, Odeon, 1972, a ďalšie vydania

Literatúra:

AKKACH, Samer, *Cosmology and Architecture in Premodern Islam An Architectural Reading of Mystical Ideas*, New York, State University of New York Press, 2005.
CHITTICK, William C., *Science of the Cosmos, Science of the Soul: The Pertinence of Islamic Cosmology in the Modern World*, Oxford, Oneworld Publications, 2007.
HENTSCHEL, Kornelius, *Geister, Magier und Muslime: Dämonwelt und Geisterausstreidung im Islam*, München, Eugen Diederichs Verlag, 1997.
KŘIKAVOVÁ, Adéla, MENDEL, Miloš, MÜLLER, Zdeněk, *Islám: ideál a skutečnost*, Praha, Panorama, 1990.
NASR, Seyyed Hossein, *An Introduction to Islamic Cosmological Doctrines*, Albany, SUNY Press, 1993.
RUSTOMJI, Nerina, *The Garden and the Fire: Heaven and Hell in Islamic Culture*, New York, Columbia University Press, 2009.
WERNER, Helmut, *Islámská kniha mrtvých*, Hodkovičky, Pragma, 2003.

TENTO A ONEN SVET (*ad-dunjá wa al-áchira*)

Filozofické (*ichwán as-safá'*, al-Farábí, Ibn Síná a pod.) a vedecké (al-Idrísí, al-Bírúní a pod.) kozmologické predstavy sú značne rozdielne.

Moderné islámske myslenie nemá problémy akceptovať modernú vedeckú predstavu kozmu.

Podľa „stredovekých“ / „klasických“ islámskych náboženských predstáv: svet je disk, ktorý pláva na oceáne.

Horizontálne delenie:

Zem obklopuje bájne pohorie **Qáf**, ktorý drží svet pokope ako obrovský obruč. Korene tejto hory sú spojené s inými veľkými horami. Za horou Qáf – podľa iného podania čiastočne aj pod zemou – sa nachádza ešte

7 zemí oddelené od seba **7 moriami**.

Sú domovom rôznych podivných tvorov (pozri nižšie) a slúžia ako zásobárne na pekelné muky (pozri nižšie). V týchto 7 zemiach je niekedy umiestnené peklo, niekedy inokedy ale sa stretneme s geografickou predstavou pekla v podzemí, ale Muhammad ho nachádza pri svojej nebeskej ceste (*al-^cisrá wa 'l-mir'ádž*) v nebi (geografiu pekla pozri nižšie).

Vertikálne delenie:

Nad zemou je **7 nebeských sfér**, kde pobývajú anjeli a proroci. V siedmom nebi je lokalizovaný Alláhov trón „za závesmi“ a niekedy aj raj. Raj je tiež ale často lokalizovaný v 7 zemiach alebo na geograficky neurčité miesto.

Boh tiež stvoril

anjela
tak veľkého, že jeho pravá ruka siaha na samotný východ a ľavá na samotný západ a poslal tohto anjela aby – ako Atlas v antických predstavách – podoprel svet. Anjel stojí na

zafírovej skale
býk
v ktorej je 10 000 jazier, skalu drží na hlave
rybe / hadovi
ktorý má 70 000 hláv, býk stojí na
takých rozmerov, že keby sme jej dali do nosnej dierky celý svet ten
voda
by bol ako horčicové semienko v púštnom piesku, pod rybou/hadom je
vzduch
pod vodou je
tma
pod vzduchom a všade okolo sveta je

RAJ

(*džanna*) je záhrada

geografia:

rajských záhrad je 8:

1. príbytok vznešenosti
2. miesto pokoja
3. záhrada útočiska
4. záhrada večnosti
5. záhrada rozkoší
6. *Firdaus* (perzská predstava v biblickom kontexte *Pardes*)
7. záhrada trvácnosti
8. záhrada ^e*Adn* (v biblickom kontexte Eden)

ktoré sú od seba rozdelené siedmimi múrmi zo vzácnych surovín a prepojené podobnými bránami (ozdobené koránskymi veršami) tie sú vzdialené od sebe cesty 500 rokov. Zásadnú úlohu v raji zohráva voda, v podstate je to vlhké miesto s bujnou vegetáciou a z luxusných materiálov. Podľa rôznych podaní je 4 alebo 6 rajských riek:

1. rieka milosti
2. *Kausar*
3. gáfrová rieka
4. rieka rajskeho nápoja (víno, z ktorého sa človek neopije)
5. rieka rajskeho prameňa
6. rieka vzácneho nektáru

obyvatelia raja:

hurisky (*húri* / *húríja* „krásne tmavé oči“) – rajské devy, každý muslim v raji bude mať 72 hurisiek k dispozícii, obnovuje sa im panenstvo po milovaní, a pod.

anjeli – „prevádzka raja“

„**mladíci**“ – nalievajú „víno“

PEKLO

(*džahanna*, *an-nár*) je horúce a suché miesto – akoby absolutizovaná púšť

geografia:

tri základné predstavy o pekle:

diferencovaný priestor špeciálnymi oblast'ami podľa trestov

ohnivá priepasť

peklo ako netvor

vždy tam ale centrálnu úlohu hrá oheň. Pekelný oheň (*samúm*) je ako horúca substancia, podľa al-Kisáiho „potravou nebeských ohňov je železo a hnis“.

I. diferencovaný priestor špeciálnymi oblast'ami podľa trestov

Je 7 pekiel oddelené od seba múrmi a bránami, tie sú vzdialené od sebe cesty 500 rokov – o jednu menej ako rajských záhrad, čo svedčí o určitom optimizme – tie sú následovné:

1. *Džahanna*
2. *Lazá* (modloslužobníci)
3. *al-Hutamá* (Gog a Magog a pod.)
4. *as-Saír* (satani)
5. *Sakkar* (tí čo sa nemodlia a klebetníci)
6. *al-Džahím* (židia, kresťania, zoroasteriánci)
7. *al-Hawaníja* (pokrytci)

obyvatelia pekla:

Satani a **diabli** – mučia hriešnikov, udržujú pekelný oheň

Iblís – „pán pekla“

Zabádíja – „prevádzka pekla“

pekelná fauna a flóra:

Vedľa pekelných anjelov a satanov nájdeme v pekle zástupy pekelných hadov – so zubami veľkými ako palma – a škorpiónov.

Peklo je síce púste miesto, ale rastie tam napr. strom *Zakkún* s plodmi páľčivými a kyslými, čo musia konzumovať hriešnici.

II. ohnivá priepasť

nad priepasťou je most, cez ktoré musia prejsť smrteľníci na konci sveta.

III. peklo ako netvor-antropofág

Štvornohý netvor, každá noha široká a dlhá 1000 rokov cesty, bude mať 30 000 hláv v tých bude taký istý počet papuli s takým istým počtom zubov. Pysky jeho papuli budú každý veľký ako celý svet. V každej papuli bude mať 2000 železných reťazí, ktoré budú držať zástupy anjelov. V súdny deň ho vyvlečú z pod siedmej zeme, alebo z papule podzemnej ryby/hada, peklo sa padne pred Bohom na kolená a rozplače sa napokon ho začne nadovšetko velebiť.

Podľa tejto predstavy je teda peklo chtonickým svetovým netvorom v úlohe antropofága.

EUDIA

Stvorení z hliny (Adam a Eva) a žijú v tomto svete (medzi hranicami pohoria Qáf a prvej nebeskej sféry).

ANJELI

stvorené zo svetla, nemajú vlastnú vôľu a sú často len manifestáciou božej suverenity (akoby „predĺžené ruky Boha“). Sú bezpohlavní, môžu mať antropomorfnú podobu + krídla (počet párov krídiel podľa dôležitosti až po niekoľko 10000 párov), ale môžu vyzerat' aj zoomorfne napr. ako kone alebo levy. Ich hlavnou úlohou je velebiť a chváliť Boha (viac-menej nonstop).

významnejší anjeli:

Džibraíl / Džibríl – prostredník medzi bohom a prorokmi
Isráfil a Micháíl – majú dôležité postavenie na konci vekov
Malik – strážca pekla
Azráíl – anjel smrti

zabádija – pekelní anjeli – prevádzkujú peklo, podobní anjeli sú aj v raji

hurisky – rajské devy sú podľa niektorej interpretácie tiež anjelmi

DŽINOVIA a SATANI

Džinní / džinna (plur. *džinn*) duchovia alebo démoni stvorené z nedymiaceho ohňa *samúm*. Majú subtílnu telo schopné rôznych premien. Často disponujú s nadľudskou fyzickou silou, vedia lietať, čarovať a pod., ale majú slabší intelektuálny potenciál ako ľudia. Majú pohlavie a niekedy uzavierajú manželské väzby aj z ľuďmi. Ide o preislámske predstavy integrované i v Muhammadovom učení (v Koráne slovo *džinn* nájdeme 22 krát).

Satani (*šajtán*, plur. *šajátin*) sú považovaní tiež za druh *džinnov* (v Koráne 88 krát).

Iblís – „vodca diablov“, „kameňovaný“ (*aš-šajtán ar-radžím*), jeho hlavná úloha je „našepkávať“ ľuďom, spor o jeho podstatu: padlý anjel alebo satan?

Poznáme rôzne druhy *džinnov*:

džinn – najnižšia skupina

ifrit (význam: byť bez nadeje)

márid (význam: byť spurný)
ghúl – démoni púšte
al-^cummár – duchovia kameňov, stromov a pod.
hátif – hlasy bez tela
al-bulúh – démoni nešťastnej lásky
tawáqif – démoni zlých snov

Kniežatá *džinnov*:

Madhab, Murra, al-Ahmar, Barqán, Šamhúriš, al-Abjad, Majmún ad'.

Majú rôzne atribúty a spájajú sa s planétami, jednotlivými dňami v týždni a pod., napr.:

Meno:	Šamhúriš
Písmeno:	ظ
Božie meno:	<i>az-Záhir</i> (všeobecne známy)
Deň:	štvrtok
Planéta:	Jupiter
Atribút:	had

BÁJNE TVORY

Rúch / Simurgh – obrovské dravé vtáči žijú na pohorí Qáf či na bájných ostrovoch
Draci – medzi „západným“ a východným“ drakom
Bájni ľudia, bájne zvieratá a rastliny (napr. strom Waqwaq)

MUHAMMADOVA NOČNÁ CESTA (*al-^cisrá wa 'l-mir'ádž*) 620 /621 n.l.

V jednej noci prišiel Džibráíl, zbudil Muhammada a vyzval ho aby na bájnom zvierati **Buráq** vykonal cestu.

al-^cisrá

z mekkánskeho *haram*-u do „najvzdialenejšej mešity“ (*al-masdžid al-aqsá*) 17:1 podľa tradície v Jeruzaleme (alebo v nebi).

al-mir'ádž

M. ustajnil Buráqa pri tzv. Buráqovom múre („západný múr“ či „múr nárekov“ heb. *ha-kotel*) potom po skúške (víno-mlieko-voda) zo skaly – Skalný dóm (*Qubbat as-sahrá*) – vystúpil sprevádzaný Džibráíлом vystúpil do nebies, postretával prorokov – svojich „kolegov“ – a v siedmom nebi pohovoril s Bohom, pozrel sa do pekla a do raja a pod.

Potom sa vrátil ešte tú noc do Mekky a jeho cestu potvrdil Abú Bakr *as-Siddíq*.